

הקשר שבין אברהם ליצחק לאחר העקדה

חיי שרה תשפ"ג שלום רב –

ויבא אברהם לספור לשרה ולבכתה, ופירש"י שאברהם בא מבאר שבע, והיינו שלאחר העקדה כתוב וישב אברהם אל נערי ויקמו וילכו יחדו אל באר שבע וישב אברהם בבאר שבע, אבל לא נזכר כלום היכן היה יצחק עכשיו. ועיין בראב"ע סוף וירא שכתב וישב אברהם [אל נערי] ולא הזכיר יצחק כי הוא ברשותו, כוונתו שיצחק הוא אדם עצמאי ולא קשור לאברהם ולכן לא הזכיר אותו ביחד עם אברהם, אבל עכ"פ לא מובן מדוע אינו מוזכר כלל, עד שמחמת קושיא זו הביא ראב"ע שי"א שבאמת שחט אברהם את יצחק ומת ואח"כ חיה [ובאמת יש במדרש שהלך לג"ע לשלש שנים], וראב"ע דוחה את זה, ובדע"ז כתב שאברהם שלחו בלילה מפני עין הרע לאחר שניצל מהעקדה שלא יארע לו כמו שאירע לחנניה מישאל ועזריה, אבל זה פלא שהרי אף אחד לא ידע מהעקדה, בתיב"ע ובמדרשי חז"ל אנו מוצאים ששלחו אצל שם ללמוד תורה, ומלאה"ש לקחהו לב"מ של שם רבא, וי"א שהלך ללמוד תורה אצל עבר, ונמצא במדרש שאברהם אמר שכל הטובה שבא לו לא בא אלא משום שהוא למד תורה ועסק במצוות, ולכן איני רוצה שימוש זה מפי זרעי עד עולם. והתמיה מבוארת, דבשעת העקדה היה יצחק בן שלשים ושבע לקבלת חז"ל, ועד אז לא שלחו ללמוד תורה, וודאי היה יצחק מוזמן לת"ת כבר מגיל צעיר וכמו שמפורש ברכינו בחיי שעשה אברהם משתה ביום הגמל את יצחק משום שזימנו ללמוד תורה, וזה היה טעם הסעודה, ומדוע התעורר אברהם אבינו לשולחו לשיבה דוקא עכשיו אחר העקדה? וגם תימה, שאפילו אם משום איזה סיבה החליט לשלחו לשיבה עכשיו, א"כ מדוע הוצרך זה ליצעות מיד ועכשיו, הלא היה יכול לחזור הביתה, ולהפרד מאמו, ואח"כ לחזור לשיבה, ואמנם לא כן היה אלא מיד מהעקדה הלך לשיבה, וצ"ב.¹

והנה מיד לאחר פטירת שרה וקבורתה, כנראה ביום שלמחרת, אברהם קורא לאליעזר שהגיע הזמן למצוא אשה ליצחק ומתגלגל הדבר למציאת רבקה, ובאמת נראה מרש"י שרצה לחפש אשה ליצחק מיד אחר העקדה עוד קודם מיתת שרה, שהרי בסוף העקדה מקשרת התורה מה שנאמר לאברהם על אודות לידת רבקה, ורש"י הביא שבשובו מהר המוריה היה אברהם מהרהר ואומר אילו היה בני שחוט כבר היה הולך בלא בנים, היה לי להשיאו אשה כו' בשרו הקב"ה שנוולדה רבקה בת זוגו, וזהו אחרי הדברים האלה הרהורי דברים שהיו ע"י העקדה. ומפורש ברש"י שכל ענין היזווג של יצחק נתעורר ממעשה העקדה, אבל זה גם צ"ב, דהרי כנ"ל לדעת חז"ל יצחק היה בן ל"ז כבר בתקופה ההיא, וא"כ למה זה היה העקדה שהזכירה לא"א ענין הנשואין ליצחק, וכי בלי זה היה יצחק נשאר רווק כל ימיו, או עכ"פ עד מיתת א"א, וה"ז לא מובן כלל, למה שיהיה כן. והנה ישנן כמה קושיות גדולות על ענין העקדה, וכבר

תמהו כל המפרשים להסביר הענין הגדול הנורא בזה, הלא הקב"ה צוה אותו במפורש להעלות את בנו לעולה, וזה ודאי שאברהם האמין בהקב"ה, שהרי הוא נראה אליו והוא דיבר אתו כמו שמפורש הרבה פעמים, וא"כ מה החידוש הגדול בזה, וכי אם הקב"ה היה מצוה כל אחד מאתנו להקריב את בננו וכי אנחנו לא היינו עושים כן, והלא בכל הדורות מסרו בני ישראל את עצמם על קדה"ש, אנשים פחותים בהרבה מאברהם שלא דיברו ישיר עם הקב"ה, וא"כ מה החידוש הגדול של העקדה? וכי אם ידבר ה' אתך ויצוה אותך אל העקדה וכי לא היית עושה, וכי הח"ח לא היה עושה כן? בודאי! ומה א"כ גדלותו של א"א? ומחמת קושיא זו באמת כתב בדרשות הר"ן שלא היה ציווי מפורש על העקדה, רק קח נא, כלומר בבקשה, אם אתה תרצה, אבל אני לא מצווה אותך בדוקא לעשות כן, וזה תימה.

והנה בעיקר מעשה העקדה שהוצרך הקב"ה לנסות את אברהם, כתוב ויהי אחר הדברים האלה והאלקים נסה את אברהם. ובהכרח שהנסיון קשור לדברים האלה אבל לא ברור הקשר, ועיין רש"י שקשר את זה לסיפור לידתו של יצחק וכן למילת ישמעאל, וקטרוג השטן, אבל באמת זה קשה מצד הפשט, שהרי זה אירע לפני הרבה שנים, שהרי יצחק כבר בן ל"ז, ולשון ויהי אחר הדברים האלה תמוה, וקושיא זו הקשה הרשב"ם על רש"י ומחמת זה דחה את פירושו, ולהלן נביא פירוש הרשב"ם עצמו.

והנה הראשונים תמהו מאד גם בביאור ענין נסיון, דהרי לפי פשוטו זה היה בחינה לדעת אם יצליח במשימה זו, וכן משמע מרש"י שאמר לו בבקשה עמוד לי בזה הנסיון שלא יאמרו הראשונות אין בהן ממש, ומשמע שלא ידע אם יעמוד, ולכאורה זה משום שיש רעיון הבחירה והאדם יכול לבחור מה שירצה, אבל קשה להבין כפשוטו, שהרי הקב"ה יודע מה היה ומה יהיה ואיך אפשר שזה לא ברור להקב"ה, וזה כבר נודע בפיליסופיא של כל בעלי המחשבה אם ידיעת הקב"ה מכריעה את פעולת האדם, וכבר נמנו וגמרו שאף שיש לאדם חופש פעולה מ"מ הקב"ה יודע מה יהיה, וא"כ מה שייך לנסות אותו, ועכצ"ל כמש"כ הרמב"ן וספורנו שנקרא נסיון רק מצד המנוסה, כי הוא יש לו רשות לבחור, אבל הקב"ה הרי יודע קודם הנסיון מי יעמוד בו או מי יכשל, ולכן הכוונה בזה הוא להיפך, שמכיון שידע הקב"ה שהצדיק יעמוד בנסיון, לכן הוא נותן לו את הנסיון, בכדי שיקבל שכר לא רק בגדר כח אלא בגדר פועל, ואכן הוא לא בוחן את הרשע, ולפ"ד הרמב"ן צ"ל כמש"כ במדרש נסיון הוא מלשון ושים אותו על נס, או ושא נס לקבץ גליותנו. ולפ"ז זה כוונת רש"י שלא יאמרו הראשונות אין בהן ממש, כלומר לפרסם את מדרגתו וליתן לו שכר ע"ז, ובאמת אנו רואים שכלל ישראל יונק את שכר העקידה עד היום הזה, ונמצא שכל תכלית העקדה לנסות א"א היה בכדי שיזכה לברכות שקיבל בסוף העקדה, כי ברך אברכך והרבה ארבה את זרעך ככוכבי

לחזור הביתה א"כ אז יצטרך אברהם לחזור ולשלח את ישמעאל למדבר, וזה לא רצה, ולכן במקום זה הוא שלח את יצחק לשיבה, וממילא נפטרה הבעיה בדרך זו. וזה מסביר מדוע לא רצה שיצחק יחזור הביתה אפילו לזמן קצר, משום שחש מהשפעת ישמעאל על יצחק אפילו לתקופה קצרה.

¹ ובהזדמנות אחרת אמרתי שמכיון שמוצאים אנו שישמעאל חזר הביתה קודם העקדה, והסברתי שאברהם עשה כן משום שהוא שילח את ישמעאל רק בגלל שלא ישפיע על יצחק, ולכן מכיון שיצחק יהיה קרוב ושוב לא יושפע, ממילא צריך הוא להביא את ישמעאל הביתה ולהשפיע עליו להחזירו בתשובה, אבל לאחר העקדה שניצל יצחק והיה מעותר

השמים [ובאמת זה לימוד לנו שאנו עוברים נסיון בחיים, שאין הפשט שרוצה הקב"ה להבחין אותנו, אלא שרוצה לזכנו, והזכות יכולה להיות לדורי דורות, כמו שהיה אצל אברהם].

אבל משום שני הקושיות האלו, ויהי אחר הדברים האלה, וביאור תיבת נסיון, מחדש הרשב"ם ביאור חדש בכל פרשת העקדה, וזה כ"כ מחודש עד שהרשב"ם שלא כדרכו כנראה היסס וחיפש מקור [חלקי] לפירושו ממדרש בספר שמואל, שזה לגמרי שלא כפי דרכו, אבל אפשר עשה כן מחמת החידוש שבו, והוא מפרש שנס הוא מלשון ציער, על נסותם את ה' פירוש שציערו את ה', מסה ומריבה, בחנני ה' ונסני, ולדעת הרשב"ם העקדה באה כעין עונש על אברהם שנתגאה בכן שהיה לו ולכן כרת ברית עם אבימלך שזו היתה עבירה שהרי זה חלק מארץ ישראל שהוא נתן לאבימלך, ולכן ויהי אחר הדברים האלה מקושר להדיא עם הפרשה שקדמה לו שזו פרשת אבימלך, שא"ל הקב"ה נתגאית בכן שנתתי לך לכרות ברית ביניכם ובין בניהם, ועתה לך והעלהו לעולה וראה מה הועילה כריתת ברית שלך, ולזה הביא ראיה ממדרש שמואל שהארון נשבה והיה בשדה פשלתיים שבעה חדשים זה היה כעין עונש על ברית אברהם ואבימלך, וזה לפי דעת הרשב"ם כל ענין העקדה.²

והנה פירושו של הרשב"ם אף שהוא פירוש הגון בפשט, אבל זה לא עולה יפה לפי מסורת חז"ל, דלפי הרשב"ם שזה היה מעין עונש על אברהם, א"כ לא מובן כל השכר הגדול שזכה לו מחמת שעבר בהצלחה את זה, דאדרבה לא מגיע לו שכר כל עיקר, דהרי עבר עבירה שנענש עליה, והעמיד בסכנה את בנו, וזה לא מתאים היטב עם כל ההשקפה איך שאנו מבינים את השתלשלות העקדה וההשלכה שיש לה על הדורות של כלל ישראל עד דורנו ימינו. ולכן נשתדל לבאר את הענין ע"פ החידוש של הרשב"ם אבל נלך בזה בדרך אחרת, קרובה יותר למסורת חז"ל. גם תמוה לפי הרשב"ם, איך זה עונש בשבילו, הרי למעשה לא הוקרב יצחק, א"כ הרי למעשה לא נענש אברהם ולא נשתנה כלום אצלו?

והנה בתחילת ציווי העקדה – את בנך את יחידך אשר אהבת את יצחק, וזה תמוה שלא אמר לו להדיא שכוונתו ליצחק, ורש"י מיישב כמה תירוצים שהם באמת סותרים זה את זה, דמקודם אומר שלא רצה להפחיד אותו שלא תטרף דעתו, ואח"כ מפרש שזה בכדי לחבב עליו את המצוה, וזה לא מובן איך הדבור המפרט את הדין מחבב עליו את המצוה. וכן מה שאמר רש"י ליתן לו שכר על כל דיבור ודיבור, גם זה צ"ב, האם כל דיבור הוא מצוה בפ"ע, מה הענין בזה.

אבל מה שיותר תמוה הוא שבסוף הענין לאחר שעבר בהצלחה את מעשה העקדה כתוב כי עתה ידעתי כי ירא אלקים אתה ולא חשכת את בנך את יחידך ממני, וכאן הוא מפרט שתיים מתוך הארבעה תיאורים, והנה מה שמשיט את יצחק מובן אבל לא מובן מדוע משמיט אשר אהבת, ובפרט אם זה בשביל להגדיל שכרו ולחבב עליו את המצוה אז אדרבה כאן הוא המקום לחבב ולהגדיל, שהרי כאן הוא מקבל את שכרו.

קושיא אחרונה זו הקשה בעל השב שמעתתא בהקדמתו לש"ש, ותיירץ לפמש"כ בספר העקרים שהפסוק של ואהבת את

ה' אלקיך בא לאחר הפסוק של ה' אחד, וז"ל העקרים: היות האהבה הגמורה אינה אלא לאחד אבל כשנתפשטה האהבה לשנים אינה שלימה כ"כ כאשר נוטה כל האהבה שלו רק לאחד, ולפי שה' אחד לכך ואהבת את ה' אלקיך, ע"כ העקרים. ולפ"ז כתב בש"ש לתרץ, וז"ל כי עיקר הנסיון היה על שראה הש"י שאהב את בנו שהוליד למאה, ועל זה נתפשטה האהבה ולא היתה שלימה עמו יתברך, לכן אמר לו לשחוט את בנו אשר אהב להשביט את האהבה מבנו ולהשלימה לו יתברך, ואחר עמדו בנסיון וכבר השלים אהבתו לו יתברך עד שבאהבתו רצה לשחוט בנו יחידו אז כבר שבתה האהבה מבנו והשלים כל חלקיו לבורא יתברך, ולכן לא הזכיר שוב אהבה ליצחק, רק יחידו, עכ"ל הש"ש.

ומקודם נסביר את עיקר יסודו שעיקר האהבה אינו אלא לאחד, כלומר שאי אפשר לאהוב שתי דברים, ולפ"ז תמוה דא"כ מקיימים ציווי התורה של ואהבת לרעך כמוך, הלא אז נתפשטה האהבה לשנים, ואיך מקיימים אהבת הגר, וכן מקיימים אהבת אשה והבנים של כל אדם, אבל פשוט בכוונתו שכל האהבות האלו הוא משום אהבת הבורא, דהקיום של ואהבת לרעך כמוך הוא ג"כ משום אהבת ה', דכל הטעם לאהוב את ישראל הוא משום שאני מקיים את ציווי ה' שאני אוהבו, ואהבת לרעך כמוך אני ד', כל אלו הם מצוות [וכן הוא אהבת ארץ ישראל, שאין זה אהבה עצמית, אלא זה מחמת שהקב"ה מצוה אותנו לאהוב אותה, וזה דלא כהשקפת הציונים שכאילו ישנה אהבת ישראל ואהבת ה' ואהבת ארץ ישראל והם דברים נפרדים, הלא הכל סובב על אהבת ה', והוא זה שציונו לאהוב את רענו ואת א"י ולפ"ז כשאהב את חבירו הרי הוא מקיים אהבת ה' באופן המובחר והנעלה, וכוונת העקרים הוא בנוגע למי שמחלק את אהבתו שחלק ממנו הוא לה' וחלק ממנו הוא לבנו, אבל לא משום מצוה אלא כאילו זה דבר בפני עצמו, שהרי אם עושה כן, זה מגרע באהבת ה' שלו, וזה מגרע ביחידות ה'.

ומבואר לפי מהלך זה שאין כאן בחינה ונסיון לראות האם הוא יצליח, אלא היתה כאן כעין תיקון שנצרך ביחסו של א"א להקב"ה, וקצת כעין דרכו של הרשב"ם, ולשון נסיון לפ"ז הוא להזכיר לו שמשוהו כאן לא בסדר, וכאילו יש תביעה עליו על שאהבתו את יצחק כ"כ גדולה עד שזה השפיע שלילית על אהבתו להש"י, כי אהבה צריכה להיות ביחידות, וגם נבין כמו שפירש"י שהיה כאן קטרוג של השטן על נקודה זו, ולכן ציווה הקב"ה לשחוט את בנו, שהרי בזה הוא מראה שאהבת ה' גדולה מאהבת הבן, כלומר שע"ז הוא מראה שאהבתו לבנו נובעת מאהבתו לה', וממילא שוב לאחר העקדה, אהבתו של אברהם לבנו פחותה משהיתה מקודם, שוב אין היא שווה לאהבת הקב"ה, ולכן כי עתה ידעתי כי ירא אלקים אתה ולא חשכת את בנך את יחידך, אבל שוב לא נאמר אשר אהבת, כי ביחס לאהבת ה', שוב אינו אוהב את יצחק כ"כ, זה התפתח מתוך מעשה העקדה.

ולפ"ד הש"ש יש להבין דברי רש"י בפרשת לך לך שעה"פ ואתנה בריתי ביני ובינך פירש"י ברית של אהבה וברית הארץ להורשה לך ע"י מצוה זו, ובמק"א הסברתי שרש"י הוסיף ברית של אהבה משום לשון הכתוב שהברית היא ביני ובינך,

² לקריאה"ת של יום ב', שהוא מעשה העקדה, ונמצא שקריאת יום ראשון הוא המשך ישיר לקריאת יום שני.

² ולפי דברי הרשב"ם יש להבין מדוע בקריאה"ת של יום א' דר"ה מאריכים לקרוא גם את כל מעשה אבימלך, שאין זה שייכות לפקידת שרה כלל, ויש כ"א פסוקים עוד מקודם לזה, אבל לפ"ז י"ל שזה הקשר

ולא כתיב רק בריתי אתך כמש"כ לגבי נח, והיינו שלא היתה כאן ברית של עיסקה ותנאי אלא ברית של אהבה שאינה תלויה בדבר, אבל תמוה מדוע ראה את הצורך לעשות עכשיו עמו ברית של אהבה, הרי היחס ביניהם כבר ככה עשירות שנים, וכבר מצא את לבבו נאמן לפניו מאז ימי אור כשדים, ומה התחדש כאן. ולפי הש"ש י"ל שחשש הקב"ה שעכשיו שהוא הולך לגלות לו על לידת יצחק ממילא יש חשש שאהבתו ליצחק תגבר על האהבה שהיתה ביניהם, כי אין אהבה אלא לאחד, והבין הקב"ה שיש כאן מקום שיבוא איזה דבר ביניהם, ולכן כאן קודם שגילה לו שיצחק יבוא בשנה האחרת, עשו ביניהם ברית של אהבה ביני ובניך, כלומר בלי שום לחץ חיצוני אחר, כולל יצחק. ולכן עכשיו קיטרטג השטן שאהבת אברהם ליצחק גוברת על אהבתו להש"ת, ולכן קיטרטג עליו, ולכן הוצרך הקב"ה לנסותו במעשה העקדה בכדי להוכיח את שלימותו לאהבת ה'.

לפ"ז יוצא שבכדי לקיים נסיון זה שיושרש בו לתמיד, וממילא יושרש בכלל ישראל לתמיד שאין דבר גדול יותר מאהבת הבורא, אפילו אהבת הבן החביב עליו ביותר, הוצרך אברהם לעבור משהו מוזר. לכאורה בכדי להקיל לו על נסיונו, היה לו לעבוד על זה שהוא אוהב את ה' ולא אוהב כל כך את יצחק, כלומר למעט בנסיון. אבל א"כ לא היה זה מוצלח, כי אם הוא ממצט באהבת יצחק, ממילא אין ראייה שהוא שלם באהבת ה', כי אם יצויר דבר שאוהב יותר, אז אולי הוא אוהב יותר מה'. ולכן בכדי להצליח בנסיון, לפני שהוא הולך לעקדה, הוא צריך לשנן ולחזור, מלה מלה, מדרגה במדרגה, שזה הוא בנו, ושהוא בנו יחידו ואין לו אחר, ואפילו אם יש לו אחר או אוהב, הוא אוהב אותו יותר מכל דבר אחר בעולם, ואז כשהוא מגיע למדרגת האהבה הגדולה ביותר, לאחר שהוא מרומם את האהבה, אז הוא אומר את כל האהבה הגדולה הזאת שיש לי, אני מוותר לגמרי בשביל אהבת הבורא! אז כאשר עובר נסיון זה בהצלחה אז הוא בא לידי התיקון השלם!

ומובן היטב לפי זה מש"כ בחז"ל כדי לחבב את המצוה וכדי ליתן לו שכר על כל דיבור ודיבור, כל דיבור הוא מצוה בפני עצמה, הוא מדרגה יותר גדולה במצוה, את בנך, את יחידך, אשר אהבת, זה חלק מהכנת המצוה, שבלעדה אי אפשר למצוה להתקיים בשלימות. וזה מה שמדגיש הקב"ה לאברהם, שהוא צריך לעבור את הנסיון הזה משום שיצחק אצלו הוא הבן, הוא היחיד, הוא כל אהבתו, וזה מפריע ומפריד בינו לבין הקב"ה ולכן הוא צריך להקריבו לעולה, כלומר בזה הוא שמסביר הקב"ה לאברהם את מטרת העקדה.

ומובן לפ"ז מאמר חז"ל עה"פ ויאמר אברהם אל נערי ושב לך פה עם החמור ואני והנער נלכה עד כה, אמר רב הכל מודים בעבד שאין לו חיים דכתיב שבו לך פה עם החמור, עם הדומה לחמור. וצ"ב, מדוע כאן המקום להודיע לנו הלכה זו. ולפמש"כ הכוונה שזה מגביה את מדרגתו של יצחק בעיני אברהם, שלא רק שזו בנו, ורק הוא יכול להיות יחידו, כי שאר הקרובים שלו, אליעזר וישמעאל הם אינם אלא חמורים, ולא שייכים כלל למדרגת אברהם ויצחק, ואעפ"כ הוא מוסר את הכל לה' ומקריב את בנו!

והנה מצינו במדרש ויאמר יצחק אל אברהם אביו ויאמר אבי ויאמר הנני בני. זה לשון מיותר והוא נדרש במדרש שזה אמר יצחק במענה לסמאל, שניסה להניאו מהעקדה כו' הה"ד

ויאמר יצחק כו' ולמה אבי אבי ב' פעמים כדי שיתמלא עליו רחמים. ותמוה דמשמע מכאן שכאילו התחרט יצחק ממעשה העקדה, ולכן רצה שאביו יתמלא עליו רחמים, וזה פלא.

וגם מצינו בב"ר: הוא שולח יד ליטול את הסכין ועיניו מורידות דמעות ונופלות דמעות לעיניו של יצחק מרחמנותו של אבא, אעפ"כ הלב שמח לעשות רצון יוצרו. ולכאורה פלא על מה בכה, הלא היה צריך לשמוח להדיא?

גם מצינו בתרגום יונתן עה"פ ויקח את המאכלת: עיניו דאברהם מסתכלן בעיניו דיצחק, ועיניו דיצחק מסתכלן למלאכי מרומא. וצ"ע מדוע הסתכל אברהם בעיני יצחק, ומדוע לא הסתכל יצחק בעיני אברהם אלא בעיני המלאכים בשמים?

אבל לפי הנ"ל הכל מובן, שאמר יצחק לאביו אבי אבי כדי שיתמלא עליו רחמים, והיינו לא משום שהתחרט ורצה שירחם עליו ולא ישחוט אותו, אלא רצה שיתמלא עליו רחמים בכדי להגביר את האהבה ואת הרחמים, ורק מתוך זה לבוא לידי הציווי של העקדה, ואז יוכל לקיים את המצוה בשלמות.

ולכן הסתכל אברהם בעיני יצחק, והיינו להגביר אהבתו, שכן מגבירים אהבה על ידי הסתכלות בעינים, אבל מכיון שיצחק לא נצטוו לזה, לכן הוא הסתכל לשמים – למלאכים.

ולכן הוא בכה בשעת המצוה, שאף שבלבו שמח אבל אילו לא היה בוכה אלא שמח מבחוץ, א"כ היה אפשר להבין התנהגותו כאילו יצחק אינו כלום אצלו, זה בכלל לא מפריע לו, זה כאילו הוא שוחט בהמה, ושוב לא יהיה מזה ראייה אילו היתה לו אהבה אמיתית, הרי שהדמעות סימלו את אהבתו הטבעית לבנו, ואעפ"כ הוא מקריבו, הרי זה קרבן ממש לה'.

ואפשר שלכן אברהם אבינו הקריב את האיל תחת בנו, ועל כל עבודה אמר יה"ר שכאילו זו עשויה בבני, וזה צ"ב הלא למעשה זה לא היה בנו, וכי הוא חי בעולם הדמיון? אלא שאדרכה, באמת עכשיו ירדה אהבת יצחק מדרגה בעיני אברהם, והיינו שהנסיון היא לראות אם יכול להוריד מאהבתו ליצחק, ובזה הוא הצליח, וא"כ הרי זה כאילו שחט את יצחק וזרק את דמו, כי אם אוהבים משהו מקודם בלי שיעור, ועכשיו אוהבים אותו פחות, ממילא שחטת וזרקת את דמו.

ולכן אמר הקב"ה לאברהם שיעבור את הנסיון הזה כי אחרת יאמרו שהראשונים אין בהם ממש, והיינו משום שאף שעבר את הנסיונות ההם, אבל טענת השטן היתה שהוא היה עושה אותם הנסיונות גם בשביל בנו, כל אב מוסר נפש בשביל בנו, ואילו היה בנו אומר לך מארצך וכו' ג"כ היה מקשיב, וא"כ אין ראייה לייחוד הקב"ה, אבל אם יוכל להפחית את אהבתו ליצחק ולהורידה ממדרגת אהבת ה', אז כל הנסיונות מורים שהוא עבר בהצלחה את הנסיון למען ה' ולא למען דבר אחר.

וכ"ז מדוקדק בלשון הרמב"ם בפ"י מתשובה שלאחר שביאר מעלת אברהם אבינו שקראו הקב"ה אוהבי לפי שלא עבד אלא מאהבה, ואח"כ מסביר הרמב"ם שעבודת אהבה "שתהא נפשו קשורה באהבת ה' ונמצא שוגה בה תמיד כאלו חולי האהבה שאין דעתם פנויה מאהבת אותה אשה שהוא שוגה בה תמיד בין בשבתו בין בקומו בין בשעה שהוא אוכל ושותה יתר מזה תהיה אהבת ה' בלב אוהביו שוגים בה תמיד כו' שאין אהבת הקב"ה נקשרת בלבו של אדם עד שישגה בו תמיד כראוי ועזוב כל שבעולם חוץ ממנה" והיינו שלא שייך לשתף שום אהבה אחרת במי שמדובק בהקב"ה לגמרי, ולפי דברינו אברהם הגיע למדרגה

זו במעשה העקדה, שאז עזב את כל מה שבעולם, כולל בנו יחידו, חוץ ממני.³

ולכן לאחר העקדה מיד שלח אברהם את יצחק ללמוד בישיבה, והיינו משום שאדרבה הם כבר לא חיו ביחד כמו שחיו קודם העקדה, הגיע הזמן ליצחק ללכת לישיבה, להקדיש חיו לעבודת ה', דמקודם הוא הקדיש חיו לאברהם, אבל זה הגביר את האהבה ביניהם עד שזה היה התחרות לאהבת ה', ולכן לאחר העקדה שהאהבה פחתה, ממילא פחתה הקשר ביניהם, ולכן אם יחזירו הביתה אז תתחדש האהבה ביניהם כמו שהיתה, וא"כ הוא יחמיץ את ההזדמנות לחזק את מטרת העקדה.

ומענין לשון התורה וישב אברהם אל נעריו ויקומו וילכו יחדו אל באר שבע, וכמו שדייקו הראשונים יצחק לא מוזכר, אבל פתאום אברהם ונעריו מתוארים בתור הולכים "יחדו" וזה ההיפך ממה שהיה בדרך לעקדה שתיבת "יחדו" תיארה את הקשר החזק שהיה בין אברהם ליצחק, אבל כאן בדוקא יצחק לא מוזכר, להראות שהיחדו עכשיו נשתנה ממה שהיה, ואברהם אבינו מתקשר לאליעזר ולישמעאל יותר ופחות ליצחק.

ולפ"ז אפשר שעד העקדה באמת לא חשב אברהם אבינו כלל על זיווגו של יצחק, והיינו שהקשר ביניהם היה כ"כ אדוק ומהודק, עד שכמעט יצחק הוא זיווגו של אברהם, כלומר אברהם לא ראה איך הוא יכול לחיות בלי יצחק, הם כ"כ קשורים ודבוקים זה בזה עד שהם לא יכולים להתגרש, ולזה בא מעשה העקדה והפחית והמעט את הקשר שביניהם, וזה הראה לאברהם שהוא יכול לחיות בלי יצחק, יש חיים בלי יצחק, וממילא כאשר נפרד הקשר הנפשי הזה, ממילא אז נהיה פשוט לו שיצחק צריך שידוך, וזה מש"כ רש"י הרהורי דברים שהיו ע"י העקדה, משום שהרי זה כל תכלית ומטרת העקדה! ובאמת אפשר שבלי העקדה לא היה יכול להתקשר לאמו, כי היה כ"כ קשור לאביו, אבל רק בגלל העקדה היה יכול להתקשר לרברקה ולהנחם עליה אחר מיתת אמו!

וזה מה שאנו מתפללים להקב"ה: כמו שכבש אברהם אבינו את רחמיו לעשות רצונך בלב שלם כן יכבשו רחמך את כעסך, והיינו משום שמקודם לזה לבו לא היה שלם עם הקב"ה משום שהיה קצת ממנו נתון לבנו ליצחק, אבל בעקדה הוא הראה את שלמות אהבתו, וזה מה שאנו מבקשים מהקב"ה שיתן לנו.